



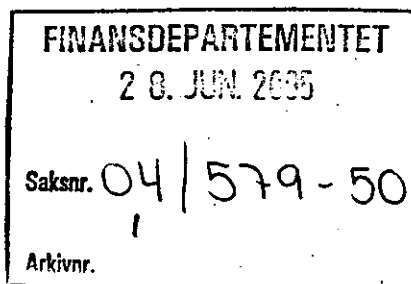
WWF-Norge

Kristian Augusts gate 7a
Pb 6784 St. Olavs plass
0130 OSLO
Norge

Tlf: 22 03 65 00
Direkte: 22 03 65 05
Faks: 22 20 06 66
Kristin Thorsrud
Teien@wwf.no
info@wwf.no
www.wwf.no

Finansdepartementet
Att. Ann Kristin Fosli
Postboks 8008 Dep.
0030 Oslo

Deres ref
04/579 Ø KnT



Dato
Oslo, 13.06.2005

Høring av NOU 2005.5 *Enkle signaler i en kompleks verden*. Høringsinnspill

Vi viser til Deres brev av 16.03.05 og den utsendte NOU 2005:5 *Enkle signaler i en kompleks verden*. Forslag til et nasjonalt indikatorsett for bærekraftig utvikling, og sender herved inn våre innspill til utvalgets forslag.

1 De store utfordringene

Vi støtter utvalgets analyse av hva som er de største utfordringene i verden når det gjelder arbeidet med en bærekraftig utvikling; nemlig de store forskjellene i fordeling av ressurser mellom rike og fattige land, samt de konflikter og problemer dette skaper. Vi mener at FN's tusenårs mål, som bl.a. setter klare mål om reduksjon av fattigdom, står sentralt dersom målet om en global bærekraftig utvikling skal nås. Det samme gjelder FN-målene innen en rekke sentrale miljøproblemer som klimaendringer, spredning av miljøgifter, opphopning av avfall, mangel på ferskvann, tap av biologisk mangfold og dårlig forvaltning av naturressurser.

Et nasjonalt indikatorsett, som det som er lagt fram, kan fortone seg som alt for snevert i forhold til de globale utfordringene. Det er likevel et viktig bidrag å utvikle et nasjonalt indikatorsett. Vi mener imidlertid at det er nødvendig at det settes inn i en internasjonal ramme, der også de store internasjonale spørsmålene inkluderes, og der det framgår hvordan Norges utvikling framstår sett i lys av de globale utfordringene. I dagens globale verden blir det dessuten for snevert dersom global handel i liten grad fanges opp i et indikatorsett for bærekraftig utvikling. Det internasjonale aspektet er til en viss grad inkludert gjennom indikatorene for Norges bidrag til fattigdomsreduksjon ("Import fra afrikanske land og MUL-land i Afrika" og "Offisiell norsk bistand som andel av brutto nasjonalinntekt"). Vi mener imidlertid også det er behov for nok en annen "referanseindikator".

2 Bærekraftig utvikling - i Norge og verden

Den nylig utgitte FN-rapporten Millennium Ecosystem Assessment (MA) slo fast at en stor del av verdens økosystemer har blitt forringet eller ødelagt i løpet av de siste 50 år, og at dersom ikke utviklingen snus, vil det få alvorlige konsekvenser for menneskets helse, økonomi og sikkerhet. MA slår videre fast at det må en rekke fundamentale endringer til for å snu denne utviklingen, og at de nødvendige mekanismer ikke per i dag er på



La barna arve en levende jord

Registrert som:
WWF-World Wide Fund for Nature
WWF-Fondo Mondiale per la Natura
WWF-Fonds Mondial pour la Natureza
WWF-Fonds Mondial pour la Nature
WWF-Welt Natur Fonds
Også kjent som World Wildlife Fund

plass. Den tunge rapporten, som over 1300 forskere fra hele verden står bak, setter søkelyset på at arbeidet for en bærekraftig utvikling aldri har vært viktigere enn nå. De tiltak og endringer som må til må skje på både internasjonalt og nasjonalt nivå, på alle forvaltningsnivåer i alle sektorer, i det sivile samfunn, i det private næringsliv og på tvers av disse nivåene.

For å kunne oppnå en bærekraftig utvikling, trengs altså en rekke tiltak på mange ulike nivåer. Indikatorer for bærekraftig utvikling på nasjonalt nivå er *ett* slikt tiltak. Et slikt indikatorsett vil ikke kunne fange opp alle elementer som har betydning for bærekraften, men vil kunne peke på noen sentrale temaer. Målet må være at indikatorene er presise, lett forståelige, og at de bidrar til å påvirke politikktutformingen ved at de peker på utfordringer. Vi mener det er av stor betydning at de skal rapporteres årlig i forbindelse med nasjonalbudsjettet, og at Statistisk Sentralbyrå får et ansvar for videreutvikling og årlig analyse av indikatorene og de trender de peker på. Vi mener at dette arbeidet må følges opp videre på følgende måte:

- Bevilgning av midler til innsamling av bedre datagrunnlag for indikatorene for biologisk mangfold (slik utvalget har foreslått)
- Vurdering av ev. bedre indikatorer
- Supplere en indikator for irreversibel avgang av biologisk produktivt areal (slik utvalget forslår)
- SSB må få et forpliktende ansvar for å følge opp utvalgets arbeid i form av årlige analyser og grafisk presentasjon av indikatorene. Hvis nødvendig må det bevilges midler til dette arbeidet.

3 Utvalgets mandat

Utvalget fikk mandat til å fremme forslag til indikatorer på nasjonalt nivå. Det betyr at mandatet ikke gir rom for å vurdere Norges påvirkning på den internasjonale bærekraften. Dette er en klar begrensning, som medfører at en rekke sentrale temaer ikke kommer til uttrykk gjennom det foreslåtte indikatorsettet. Dette gjelder for eksempel varer som eksporteres og importeres, og hvordan det har innvirkning på miljøet og samfunnet i de land som varene eksporteres/importeres til/fra. Et eksempel på dette er Norges store oljeeksport, hvis forbrenning bidrar til de store klimaproblemer vi står overfor. Et annet eksempel er import av en rekke varer fra andre land der lønns- og kostnadsnivået er mye lavere, miljøregelverket svakt og/eller naturressursutnyttelsen stor. Et eksempel er import av tropisk tømmer, som ofte stammer fra ulovlig eller en ikke bærekraftig hogst i tropisk regnskog, noe som medfører tap av biologisk mangfold og miljøforringelse, samt store negative sosiale konsekvenser for urfolk i de land der hogsten skjer. For å sikre en bærekraftig utvikling globalt, hjelper det lite i global målestokk at den økonomiske utviklingen i Norge er bærekraftig, dersom store deler av økonomien er med på å bidra til store miljøproblemer internasjonalt.

Vi erkjenner imidlertid at utvalgets mandat har vært et nasjonalt fokus, og at dette har satt begrensninger på hvordan de nevnte internasjonale perspektivene kan ivaretas. Våre videre innspill på indikatorforslagene tar utgangspunkt i utvalgets mandat. Videre kommenterer vi i hovedtrekk de indikatorene som har betydning for biologisk mangfold. Utover dette argumenterer vi for at en av indikatorene bør fungere som en "referanseindikator" som setter Norge inn i et internasjonalt perspektiv mht. forbruk av fornybare naturressurser.



4 Kommentarer til foreslåtte indikatorer

4.1 Overordnet syn

Bærekraftig utvikling hviler på tre pilarer; den økonomiske, den sosiale og den miljøbaserte. Det betyr at et indikatorsett må inneholde indikatorer som sier noe om utviklingen innen alle disse områdene. Vi mener av bredden av aspekter som står sentralt i forbindelse med bærekraftig utvikling er stort sett er godt ivaretatt i utvalgets forslag.

Tatt i betraktning de begrensninger som mandater har gitt for utvalgets arbeid, synes vi utvalget har nedlagt et velfundert og godt arbeid. Vi støtter utvalgets hovedprinsipper om at det er viktig å ha et begrenset antall indikatorer, at de skal være lettfattelige og at de skal være direkte politikkrelevante. Målet om at de skal være internasjonalt sammenlignbare er også viktig, men anser at det er variabelt oppnåelig for de ulike indikatorene. Vi er også enige i at det er et viktig prinsipp at indikatorene i størst mulig grad skal kunne brukes på lokalt/kommunalt nivå, men ser at det ikke er like lett å oppnå med alle indikatorene (f. eks. fugleindikatoren). Når det gjelder datagrunnlag, er dette mangelfullt innenfor biologisk mangfold. Vi støtter derfor sterkt opp om utvalgets anbefaling om at det må bevilges midler til å sikre et representativt datagrunnlag for indikatorene for biologisk mangfold.

4.2 Spesifikke kommentarer og endringsforslag

Andel av Norges areal der tålegrensen for forsuring er overskredet

Indikatoren er en viktig miljøindikator, men vi mener likevel at den kanskje er unødvendig i dette indikatorsettet. Forsuring som følge av langtransporterte luftforurensninger er et av de miljøspørsmålene som har hatt mest oppmerksomhet i lang tid, og der det fortsatt settes inn betydelige tiltak i form av kalking for å redusere problemene. Siden størstedelen av årsaken til problemet skyldes industriutslipp i andre land i Europa, ligger hoveddelen av selve påvirkningen utenfor nasjonal kontroll. En kan imidlertid si at indikatoren peker på effekter av tiltak av forsuring. Indikatoren er en tilstandsindikator og ikke en påvirkningsindikator. Det kan være et viktig mål å peke på effekter av tiltak, men da det her er snakk om godt innarbeide tiltak som hvert år sikres midler, ser vi ikke behovet for at denne inkluderes i nasjonalt indikatorsett for bærekraftig utvikling.

Bestandsutvikling for hekkende fugl i økosystemer på land

Vi støtter valget av en bestandsindeks som indikator for biologisk mangfold på land. Datagrunnlaget for biologisk mangfold generelt er svært mangelfullt. Av de dyregrupper som det finnes lange tidsserier for, er fugl den gruppen der det er mest realistisk at det kan innhentes tilstrekkelig med representative data framover. Derfor er trolig valget av en fugleindeks fornuftig. Vi mener imidlertid at indeksen bør utvides til å inkludere fugl knyttet til ferskvann og våtmark og fugl knyttet til hav og kyst.

For fugl knyttet til hav og kyst finnes det allerede er representativt datagrunnlag fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl. Dette datagrunnlaget dekker det meste av norskekysten, og det finnes data ca. 10 år tilbake (lenger for enkelte lokaliteter).

For fugl knyttet til ferskvann og våtmark er det eksisterende datagrunnlaget imidlertid mangelfullt. Samtidig vet vi at det er virveldyr som er knyttet til ferskvann som har hatt størst tilbakegang de siste 30 år. WWFs Living Planet Index viser at slike virveldyrbestander verden over har hatt en nedgang på ca. 50 % de siste 30 år. Tilsvarende indeks utarbeidet for Norge basert på eksisterende data, indikerer tilsvarende trend. På denne bakgrunn mener vi det er grunn til å inkludere fugl knyttet til ferskvann og våtmark til fugleindeksen. Dette vil i så fall kreve at det bevilges penger til å sikre et representativt datagrunnlag.



Vannforekomster med god eller svært god økologisk status i økosystemer i ferskvann

Vi mener at det som skjer i forbindelse med implementeringen av EUs vannrammedirektiv (2000/60 EF), heretter kalt vanndirektivet, vil bidra til en mer systematisk og bedre overvåking av norske vassdrag. Derfor er det en god tanke å velge en indikator som er knyttet opp mot vanndirektivet. Men da arbeidet med datainnhenting er i startgropen, vil det ta mange år før en kan se noen trend i utviklingen av tilstanden i de ulike regioner. Dette er en svakhet. Vi mener derfor det bør vurderes å bruke en annen supplementsindikator inntil det foreligger bedre datagrunnlag over en tid for økologisk status i vannforekomstene. En mulighet er å utvide datagrunnlaget for fugleindeksen til også å innbefatte fugler knyttet til ferskvann og våtmark, slik det er beskrevet over.

Vannforekomster med god eller svært god økologisk status i vannforekomster langs kysten

Det samme argumentet som over gjelder for denne indikatoren. Men i tilfellet for kystforekomster kommer også et annet moment inn. I vurderingen av økologisk status i vannforekomster langs kysten er ikke fisk med som ét økologisk kvalitetselement. Forvaltning av torsk er med som en indikator for forvaltning av fornybare naturressurser, og er en bra indikator for dette. Men andre marine fisk inkluderes ikke i noen indikator for biologisk mangfold. Dette til tross for at mange av disse artene representerer noen av våre viktigste ressurser, samtidig som en rekke arter utsettes for en forvaltning som ikke er bærekraftig. En slik forvaltning fører ikke bare til endringer og nedgang i den enkelte fiskebestand, men har også store økologiske konsekvenser.

Vi mener derfor at fraværet av marine fisk er en svakhet ved de foreslåtte indikatorer for biologisk mangfold. Det er mulig å bruke en aggregert indeks (tilsvarende som for fugl på land) for marine fiskearter som det utarbeides årlige bestandsestimater for. Her finnes det lange dataserier for en rekke arter, og en aggregert indeks viser en langsiktig trend vil peke på våre store utfordringer innen marin forvaltning, og effekter av forvaltningen på biologisk mangfold. WWFs naturindeks viser en bestandsnedgang på ca. 50 % i løpet av de siste 30 år basert på bestandsestimater for ca. 15 marine fiskearter. Dette er en dramatisk trend, som presentert på en slik sammenfattet og lettforståelig måte, peker på store utfordringer i arbeidet for en bærekraftig utvikling.

I påvente av lengre dataserier for utvikling i økologisk status i norske kystfarvann mener vi altså at det kan vurderes å bruke en aggregert indeks for marine arter. Indeksen bør i alle fall inkludere en del marine fiskearter, ev. også store krepsdyr. Eventuelt kan også indeks for marine fugl (basert på sjøfuglovervåkingen) tas med her.

Anbefalt kvote, vedtatt kvote og registrert fangst av norsk- arktisk torsk

Forvaltningen av norsk- arktisk torsk skjer i samarbeid med Russland, og Norge er ikke alene om å bestemme kvotene. Vi mener likevel at dette er en god indikator som kan peke på om forvaltningsregimet etterlever vitenskapelig anbefalte kvoter ved kvotefastsettelse, og som viser om den faktiske fangsten er i samsvar med fastsatt kvote.

Oversikt over våre kommentarer til forslåtte indikatorer med endringsforslag:

Foreslått indikator	Kommentar til indikator
Andel av Norges areal der tålegrensen for forsuring er overskredet	Kan kuttes. Se begrunnelse over.
Bestandsutvikling for hekkende fugl i økosystemer på land	Bør utvides/forbedres. Se begrunnelse over.
Vannforekomster med god eller svært god økologisk status i økosystemer i ferskvann	OK som mål på sikt, men annen indikator bør brukes inntil det finnes noen flere år med datagrunnlag. Alternativ midlertidig indikator forelås over.



WWF La barna arve en levende jord

Registrert som:
WWF-World Wide Fund for Nature
WWF-Fondo Mondiale per la Natura
WWF-Fondo Mondial pour la Nature
WWF-Fonds Mondial pour la Nature
WWF-Welt Natur Fonds
Også kjent som World Wildlife Fund

Vannforekomster med god eller svært god økologisk status i vannforekomster langs kysten	OK som mål på sikt, men annen indikator bør brukes inntil det finnes noen flere år med datagrunnlag. Alternativ indikator foreslås over.
Anbefalt kvote, vedtatt kvote og registrert fangst av norsk- arktisk torsk	Bra indikator for forvaltning av fornybare ressurser.

4.3 Forslag til ny indikator

Referanseindikator: Økologisk fotavtrykk

WWF har utviklet en egen bærekraftsindikator som uttrykker forbruk av fornybare ressurser i forhold til biologisk kapasitet for de ulike nasjoner. Økologisk fotavtrykk viser altså hvor stort press ulike nasjoner utøver på naturen i forhold til hva som er tilgjengelig per person. Vi mener at denne indikatoren bør inkluderes i tillegg til de foreslåtte på de mer spesifikke temaer. Dette fordi den inkluderer de aspekter som mangler i det foreslåtte indikatorsettet, men som har stor betydning i arbeidet med en bærekraftig utvikling. Den setter vårt forbruk inn i en internasjonal setting ved å inkludere import og eksport. På denne måten viser fotavtrykket norsk forbruk sammenliknet med andre nasjoners forbruk, og indikerer også at vårt forbruk og vår velstandsvekst har konsekvenser for økosystemer i andre deler av verden. Vi har forståelse for indikatorutvalgets vurdering av at bærekraft ikke kan oppsummeres i en indikator og at den ikke direkte kan brukes i praktisk politikk. Men vi mener likevel at det er viktig å inkludere en "referanseindikator", som økologisk fotavtrykk vil kunne være.

Oversikt over WWFs forslag til forbedringer av indikatorsettet:

Forslag til nye indikatorer	Begrunnelse
Økologisk fotavtrykk	Viser vårt forbruk av fornybare ressurser i forhold hvor mye som er tilgjengelig i verden per person.
En utvidet bestandsindeks for bestandsutvikling for hekkende fugl, nemlig indekser for fugl knyttet til hhv.; <ul style="list-style-type: none"> - land - ferskvann og våtmark - kyst og hav 	Sjøfugl bør inkluderes da det allerede finnes lange tidsserier for en rekke arter som hekker langs hele norskekysten. På tross av at det per i dag ikke finnes representative dataserier, bør fugl knyttet til ferskvann og våtmark inkluderes da vi vet at ferskvann har blitt og blir utsatt for en rekke trusler/påvirkninger. Det bør derfor bevilges midler til å sikre at det innhentes tilstrekkelig datagrunnlag også for disse artene.
En marin bestandsindeks som inkluderer marin fisk (ev. også fugl og krepsdyr):	En slik indeks kan allerede nå peke på trender mange år tilbake i tid. Indeksen kan brukes midlertidig til data for økologisk status i fbm. vanddirektivet er innsamlet for en del år, eller den kan brukes som et supplement.



5 Oppsummert

WWFs innspill til NOU 2005:5 kan oppsummeres som følger:

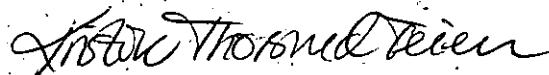
- **Tilleggsindikator**
 - o Økologisk fotavtrykk suppleres som internasjonal referanseindikator
- **Indikatorer for biologisk mangfold:**
 - o Fugleindeksen utvides til å inkludere fugl knyttet til våtmark og ferskvann samt fugl knyttet til kyst og hav.
 - o For marine arter bør det være en marin indeks, f. eks. for bestandsutvikling for marine fisk (samt ev. andre arter) som det finnes dataserier for.
- **Indikatorer som foreslås kuttet:**
 - o "Andel av Norges areal der tålegrensen for forurening er overskredet"

Vi vil til slutt understreke betydningen av at arbeidet med utvikling av indikatorer for bærekraftig utvikling føres videre og at det legges opp til utstrakt informasjon til politikere og allmennheten om hva de er og hvilken betydning de har, samt at det sikres en videre debatt rundt temaet. Det må bevilges penger til å sikre bedre datagrunnlag for biologisk mangfold. Dessuten må SSB få et helt klart ansvar for oppfølging og årlige analyseutarbeidelser. Det er også viktig at indikatorsettet er åpent for revisjon dersom det skulle vise seg at det ikke fungerer hensiktsmessig.

Vennlig hilsen



Rasmus Hansson
Generalsekretær



Kristin Thorsrud Teien
Rådgiver, biologisk mangfold



WWF La barna arve en levende jord

Registrert som:
WWF-World Wide Fund for Nature
WWF-Fondo Mondiale per la Natura
WWF-Fondo Mondial para la Naturaleza
WWF-Fonds Mondial pour la Nature
WWF-Welt Natur Fonds
Også kjent som World Wildlife Fund